

СТАТТІ

УДК 903.5(282.247.314-192.2)“638.3”

DOI

**ПОХОВАЛЬНИЙ ОБРЯД
ЛЕЖНИЦЬКОЇ ГРУПИ РАННЬОСКІФСЬКОГО ЧАСУ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИВЧЕННЯ**

Денис СЛЮСАР

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра археології та історії стародавніх цивілізацій,*

вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,

e-mail: werloden@ukr.net

ORCID: 0009-0000-6627-0191

Проаналізовано поховальний обряд лежницької групи ранньоскіфського часу з урахуванням усіх його особливостей і схожих способів захоронення серед територіально близьких культур цього часу. Зіставлено особливості поховальних звичаїв населення західноподільської групи з могильником ранньоскіфського часу в Городку (розкопки Д. Козака і В. Шкоробада, 1990–1992 рр.), що дало можливість висловити припущення про їх схожість.

Окрему увагу звернено на супровідний інвентар поховання 3 з могильника у Городку та простежено аналогічні вироби серед поховальних комплексів населення Середнього Дністра у ранньоскіфський час.

На підставі аналізу розглянутих матеріалів, висловлено припущення про можливу інфільтрацію в ранньоскіфському часі населення з території Середнього Дністра не лише у Верхнє Подністер'я, а й у лісостепові райони Волинської височини.

Ключові слова: ранньоскіфський час, поховальний обряд, могильники, лежницька група, західноподільська група, непоротівська група, Волинська височина, міжкультурні зв'язки.

Дослідження поховального обряду носіїв різноманітних археологічних культур завжди було важливим у контексті розуміння давніх релігій, світоглядних та ідеологічних уявлень їх представників. Цей, найбільш консервативний елемент археологічних спільнот, дає змогу не лише з'ясувати ту складну систему вірувань та соціальну структуру,

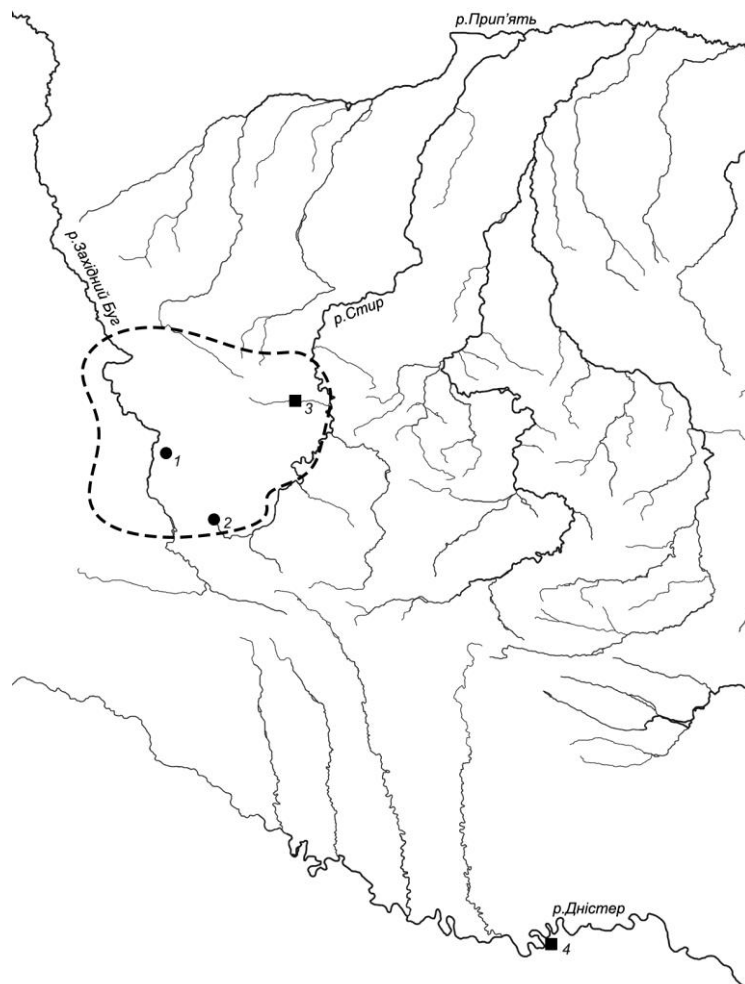

Рис. 1. Ареал поширення пам'яток лежницького типу: 1 – Ромош (поховання); 2 – Павлів (поховання); 3 – Городок (могильник); 4 – Ленківці (підкурганне поховання західноподільської групи).

притаманну давньому населенню, а й відображає етнокультурну ситуацію в регіоні.

Порівняно з поселеннями, могильники лежницької групи майже невідомі (рис. 1). Станом на сьогодні маємо лише окремі, часто уривчасті, дані, які дають змогу так чи інакше скласти уявлення про поховальний обряд населення ранньоскіфського часу Волині.

Зокрема, з публікації Яна Брика 1924 р. відомо, що зі с. Павлів (тепер Червоноградського району Львівської області) походить низька біконічна урна з плитчастим дном. Її верхня частина заглажена, тоді як нижня – рустована до залому. Під краєм вінець вона орнаментована рядком наскрізних проколів, виконаних із внутрішньої сторони посудини [Bryk, 1924, s. 66]. Дослідник подав рисунок урни, однак відтворена ним на основі декількох фрагментів форма посудини викликає деякі застереження.

Ще одну урну, яка ймовірно походить зі знищеного поховання, відкрила 1971 р. Л. Крушельницька під час розкопок в урочищі Звіринець-Гора біля с. Ромош на Сокальщині. Тоді виявлено скупчення уламків від роздавленого банкоподібного горщика з карбованим пальцями краєм вінець і перлинним орнаментом. У цьому ж місці знайдено вінця біконічної вази, решту тулуба якої лежало дещо далі, поряд із бронзовим щитком [Крушельницька, 1971, с. 22–24]. Оскільки поблизу згаданих посудин засвідчено сліди попелу, а також повну відсутність культурних нашарувань та об'єктів ранньоскіфського часу, стверджено, що це залишки сильно зруйнованого пізнішими поселеннями ґрунтового тілопального могильника [Крушельницька, 1993, с. 148–149]. Такі висновки дослідниці є дискусійними, адже наявність вугликів поблизу посудин ще не є підставою для зарахування їх до категорії поховань. З іншого боку, маємо значну кількість прикладів, коли кістки, через високу кислотність ґрунтів, просто не зберігалися. Так чи інакше, але наведені вище свідчення про лише два ймовірні урнові захоронення, не можуть бути визначальними для з'ясування поховального обряду лежницької групи.

Окремі відомості про людські кістки, що походять з об'єкта цього часу, зібрав І. Сवेशніков у 1978 р. в часі розкопок поселення Межиріччя (Чекно) Дубенського району Рівненської області. Дослідник відкрив господарську яму, розмірами 1,25×1,8 м і глибиною близько 2 м від рівня поверхні ґрунту. В її заповненні зафіксовано наявність кісток тварин, фрагментів кераміки, кременевих виробів тощо. Несподіванкою стала знахідка двох людських черепів без нижніх щелеп, фрагменту тазу і променевої кістки руки, що хаотично лежали у заповненні на рівні половини глибини ями. Наявність людських кісток на цій глибині свідчить, що вони туди потрапили вже тоді, коли об'єкт був до половини засипаний землею, але ще добре виднівся на поверхні ґрунту, тобто в добу ранньоскіфського часу [Сवेशніков, 1978, с. 14–15]. Хоч остеологічні залишки і належали людині, усі наведені дослідником дані не дають підстави вважати цей об'єкт похованням. Ймовірно, що представники

лежницької групи в процесі життєдіяльності могли випадково натрапити на якесь давніше захоронення і вкинути кістки у яму, яка вже не використовувалася.

Надзвичайно цікавими є матеріали з невеликого могильника в Городку неподалік Луцька, знайдені Волинською археологічною експедицією у 1990–1992 рр. Під час розкопок було виявлено три інгумаційні захоронення, помилково віднесені до висоцької культури [Козак, Оприск, Шкоропад, 1999, с. 72]. Кожне з поховань має свої особливості, а тому вважаємо доцільним розглянути їх детальніше.

Поховання 1, колективне. Воно включало рештки семи осіб, серед яких троє дорослих, троє дітей і одного підлітка, розміщені в ямі прямокутної форми. П'ять скелетів знаходилися в північно-східній її частині, двоє інших – у південно-західній. Просторова орієнтація усіх похованих є різною та не становить якогось окремо визначеного напрямку. Складається враження, що усі померлі були покладені абияк у скорченому положенні на боці: частина з них на правому, усі інші – на лівому. Супровідний інвентар майже відсутній, знайдено лише один бронзовий спіралеподібний браслет, що був на правій руці жінки [Козак, Оприск, Шкоропад, 1999, с. 71].

Поховання 2, одиночне. Померлий покладений в овальну яму, орієнтовану по лінії схід-захід, у скорченому положенні на правому боці. Дослідники зазначають, що скелет належав жінці [Козак, Оприск, Шкоропад, 1999, с. 71].

Поховання 3, колективне. Дуже схоже до першого, оскільки включало рештки восьми осіб, серед яких шестеро дорослих та двоє дітей. Померлі були покладені по 4 особини в різні частини прямокутної ями, їх орієнтація була східною та західною відповідно. Особливістю цього захоронення є чітко простежена конструкція могили, в кутах якої були відкриті сліди 4 стовпових ям округлої форми. Супровідний інвентар складався з масивного горщика з вухом, на перегині якого був наліплений гудз, і бронзової цвяхоподібної шпильки, розміщеної на грудях жіночого кістяка (рис. 2, 2, 3) [Козак, Оприск, Шкоропад, 1999, с. 71–72]. Остання належить до варіанту 4 типу 5, за типологією В. Петренка. Дослідниця подала низку подібних виробів із пам'яток ранньоскіфського часу українського Правобережжя та Посулля і датувала їх у межах VI–V ст. до н. е. [Петренко, 1978, с. 13].

Територіально могильник розміщений в ареалі поширеної в цей час лежницької групи, що на перший погляд дає підстави зарахувати до неї увесь комплекс. Однак детальний аналіз свідчить про його нетиповий характер не лише для пам'яток лежницького типу, лужицької чи

висоцької культур, а й загалом для всієї території Східного Прикарпаття і Волині. Водночас, значно більше схожості розглядувані матеріали мають з пам'ятками Середнього Подністер'я, зокрема, західноподільською групою.

Наприклад, посудина, що супроводжувала померлих у похованні 3, майже ідентична зі знайденим А. Мелюковою черпаком у кургані поблизу с. Ленківці Чернівецької області (рис. 2). Як зазначила дослідниця, цей тонкостінний черпак відрізняється від звичних виробів цього типу, поширених у Лісостепу. Він має високу шийку, прикрашену орнаментом у вигляді заштрихованих трикутників і ромбів, а на ручці наявні два овальні прорізи і шишечка на перегині. Дослідниця датувала курган у Ленківцях першою половиною VI ст. до н. е. за знайденими поряд із черпаком бронзовими наконечниками і залізними вудилами [Мелюкова, 1953, с. 60–64]. Сучасні дані дають змогу встановити час його спорудження в межах першої половини VII ст. до н. е. [Kowalski-Bilokrylyu, 2012, с. 160–189].

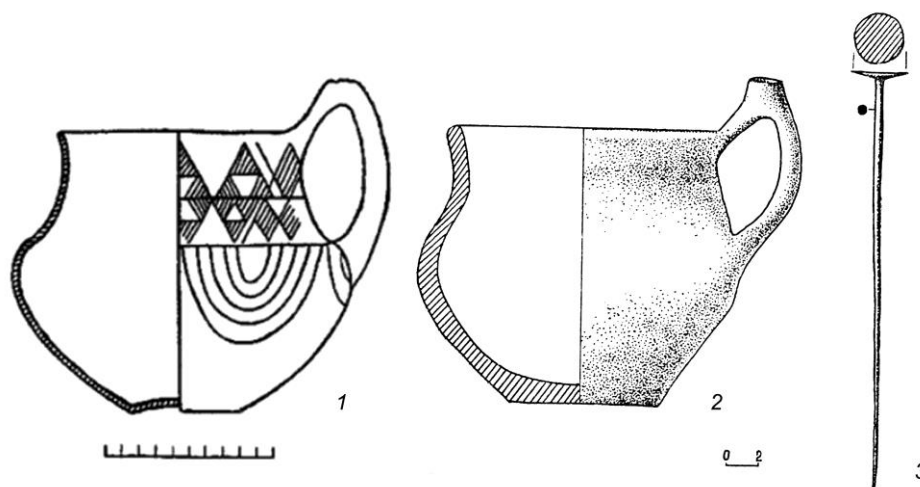

Рис. 2. Кухлик з кургану біля с. Ленківці (1; за Мелюкова, 1953); супровідний інвентар поховання 3 з могильника біля с. Городок (2, 3; за Козак, Опрыск, Шкоропад, 1999).

Низка схожих черпаків відома з пам'яток висоцької культури, однак останні характеризуються відсутністю наліпів на перегилах ручок [Sulimirski, 1931, tabl. XIX]. Як відомо, їхня наявність є однією з характерних рис столового посуду скіфського часу. До того ж висоцькі черпаки є переважно мініатюрними, чого не скажеш про аналізовані посудини.

Походження ленківецького черпака є настільки загадковим, що окремі дослідники, серед яких О. Тереножкін і М. Бандрівський, навіть висловили припущення про його походження з території Правобережного Лісостепу, можливо, навіть із теренів Середнього Дніпра [Бандрівський, 2010, с. 85–86].

Не зупиняючись на аналогіях до згаданих черпаків, детальніше зосередимося на конструктивних особливостях поховання 3 у Городку. Як вже було згадано, яма мала прямокутну в плані форму і розміри 3,2×4,6 м, а по її кутах простежено сліди від чотирьох стовпів, діаметром 0,2–0,3 м. Це вказує на наявність у могилі дерев'яної споруди, певні аналогії до якої відомі в поховальних комплексах західноподільської групи. Зокрема, сліди дерев'яних стовпових усипальниць були відкриті в кургані 1 у Шидлівцях, Новосілці Гримайлівській (А), Ладичині (1, 2), низці курганів із розкопок Т. Сулімірського у 1930-х роках тощо [Гуцал А., Гуцал В., 2003, с. 98–101]. Більше того, такий обряд характерний і для пам'яток Дніпровського Лісостепового Правобережжя, де він набув значного поширення в ранньоскіфський час. Це своєю чергою, дало підстави висловити припущення, що дерев'яні гробниці на Середньому Дністрі не мають місцевого генетичного підґрунтя, а їхня поява була викликана інфільтрацією у лісостепове середовище представників іноземних культур із території Північного Причорномор'я, зокрема скіфів [Гуцал А., Гуцал В., 2003, с. 102].

Цю тезу заперечив М. Бандрівський, на думку якого, поховальні споруди стовпової конструкції у вигляді чотирикутного в плані склепу характерні для середньодністерського регіону і не мають жодного зв'язку з кочівницькими пам'ятками Степу. Їх використовували носії широкого кола культур періоду НаС – НаД, які ховали у такий спосіб своїх померлих у схожого типу підкурғанних спорудах [Бандрівський, 2007, с. 92–93].

На мою думку, це твердження є прийнятним з огляду на те, що подібний обряд існував на цих землях ще в передскіфський час. Це свого часу переконливо довела Л. Крушельницька, виділивши непоротівську групу пам'яток, для якої характерні підкурғанні захоронення в прямокутних ямах зі стовповою конструкцією. У них покійники лежали в скорченому положенні на боці, маючи західну чи північно-західну просторову орієнтацію. Характерними для передскіфського часу Середнього Дністра є й групові підкурғанні захоронення. Наприклад, у кургані 2 в Луці-Врублівецькій виявлено рештки не менше п'яти осіб, а в кургані 3 – не менш чотирьох [Крушельницька, 1998, с. 201].

Отже, за всіма вище перерахованими ознаками (супровідний інвентар, конструкція поховальної ями, просторова орієнтація скелетів по лінії схід-захід і наявність у могилі значної кількості покійників різного віку), захоронення 3, а можливо й весь могильник у Городку, є дуже близьким до поховальних пам'яток середньодністерського регіону, а саме західноподільської групи. Єдиною відмінністю цього поховання від підкурганних захоронень з території Середнього Дністра є відсутність курганного насипу, що водночас зближує Городоцький могильник із пам'ятками суміжних культур, для яких були характерні ґрунтові біригуальні (висоцька культура, ульвівецько-рованцівська група) і тілопальні (лужицька культура, могилянська група) могильники.

Подібне масове захоронення виявив у 2000 р. Я. Онищук на поселенні пізнього періоду висоцької культури Накваша-4 на Бродівщині. Там було відкрито яму круглої форми, діаметром 1,4 м, на дні якої знаходилися останки семи осіб. Серед них кістяки двох жінок, двох дітей, віком 10–14 років і трьох чоловіків 25–35 років [Онищук, 2005, с. 95–96]. Дослідник зауважив, що кістяки, переважно, були розміщені в анатомічному порядку, хоч і засвідчено зрушення окремих кісток чи їх відсутність. Склалося враження, що тіла були хаотично скинуті в яму, перекриваючи одне одного і померли ці люди внаслідок насильницької смерті [Онищук, 2005, с. 102].

Залучення антропологічних даних може дати відповідь на питання, чому могили 2 і 3 в Городку включали рештки такої кількості людей. Малоймовірним видається факт, що усі вони загинули одночасно внаслідок природної смерті. Можна припустити, що в цьому випадку, як і в Накваші, ключову роль міг зіграти насильницький фактор, який призвів до смерті цілих сімей, або ж інших споріднених груп людності. Ця думка, поряд із уже згаданою подібністю поховального обряду населення Середнього Подністер'я, дає підстави обережно допустити можливу інфільтрацію населення з цієї території не лише у Верхнє Подністер'я (підкурганне захоронення біля с. Биків на Дрогобиччині) [Махнік, Павлів, Петегірч, 2009, с. 179–191], а й у райони Волинської височини. Очевидно, вона не була мирною і спричинила появу вищеописаних поховальних комплексів в ареалі лежницької групи.

Висловлені тези не є кардинально новими, адже подібні процеси були засвідчені ще в передскіфський час на прикладі курганного могильника висоцької культури у Красному. Останній віднесено до пізнього етапу розвитку висоцької культури, коли в її поховальній обрядовості простежилися певні трансформації під впливом асиміляційних процесів із боку носіїв непоротівської групи чорноліської

культури. Дослідники припускають, що ці племена почали проникати на територію Тернопільського плато ще у кінці IX – на початку VIII ст. до н. е. [Бандрівський, 2003, с. 209–211]. Саме тоді спостерігається збільшення кількості предметів озброєння у похованнях висоцької культури. Яскравими атрибутами цього є кам'яні бойові молоти, час побутування яких припадає на IX–VIII ст. до н. е. [Крушельницька, Бандрівський, 1998, с. 236], що загалом збігається з часом ворожої інвазії з південного сходу. Про східні зв'язки висоцької культури зазначав також В. Ильчишин, вказуючи, що поховання з північно-західною орієнтацією свідчать про проникнення на територію висоцької культури населення східних регіонів [Ильчишин, 2012, с. 16–17].

Однак, якщо більшість дослідників вказувала, що ці процеси проходили у передскіфський час [Крушельницька, 1985, с. 102–130; Бандрівський, 2003, с. 210; 2014, с. 293–303; Ильчишин, 2012, с. 16–17], то зовсім новим видається їхнє засвідчення вже у ранньоскіфський час, адже наявність у похованні з цвяхоподібної шпильки і масивного черпака з ручкою, прикрашеною гудзком на перегині, дають підстави датувати захоронення періодом не раніше першої половини VII–VI ст. до н. е.

Ці процеси не могли тривати безперервно в період кінця IX–VII ст. до н. е. Очевидно, вони проходили у декілька етапів, чітко датувати які поки що не дає можливості брак археологічних джерел. Однак, сама їхня наявність значною мірою пояснює виділення лежницької та черепино-лагодівської груп пам'яток в окремі культурні явища, що зробила Л. Крушельницька.

Отже, подальші дослідження цієї проблеми дають змогу не лише детальніше вивчити особливості поховального обряду лежницької групи, а й відповісти на складні проблеми її генезису. Однак уже зараз можна припустити спорідненість цього населення як з лужицькою, так і з суміжними культурами передскіфського і ранньоскіфського часів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бандрівський М. “Поселення ранньозалізного віку у Винниках та проблема завершального етапу існування висоцької культури”. *Археологічні дослідження Львівського університету* 6 (2003): 204–219.
2. Бандрівський М. “Сучасне розуміння “скіфського” і проблема етнокультурної приналежності носіїв середньодністровської групи”. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині* 11 (2007): 77–100.
3. Бандрівський М. “Пам'ятки Середньодністровської (Західноподільської) групи ранньозалізного віку в центральноевропейській хронологічній шкалі та

- проблеми періодизації”. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині* 14 (2010): 76–113.
4. Бандрівський М. *Культурно-історичні процеси на Прикарпатті і Західному Поділлі в пізній період епохи бронзи – на початку доби раннього заліза*. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2014.
  5. Гуцал А., Гуцал В. “Дерев’яні поховальні камери в курганах Західного Поділля”. *Археологія Тернопільщини*. Тернопіль, 2003. 98–101.
  6. Ильчишин В. “К вопросу взаимосвязей висоцкой культуры с культурами Северного Причерноморья в эпоху поздней бронзы – начала раннежелезного века”. *Probleme actuale ale arheologiei etnologiei si studiului artelor, Chisinau 31 mai – 1 iunie, 2012*. Chisinau, 2012. 16–17.
  7. Козак Д., Оприск В., Шкоропад В. *Пам’ятки давньої історії Волині у с. Городок*. Київ: Наукова думка, 1999.
  8. Крушельницька Л. *Звіт про роботу Західнобузької археологічної експедиції у 1971 році*. Науковий архів Інститут археології НАН України. Ф. 7002. Спр. 1971/80.
  9. Крушельницька Л. *Взаємозв’язки населення Прикарпаття і Волині з племенами Східної і Центральної Європи Придністров’я*. Київ, 1985.
  10. Крушельницька Л. “Лежницька група пам’яток Волині”. *Пам’ятки гальштатського періоду в межиріччі Вісли, Дністра і Прип’яті*. Київ, 1993. 143–158.
  11. Крушельницька Л. *Чорноліська культура Середнього Придністров’я*. Львів: Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка, 1998.
  12. Крушельницька Л., Бандрівський М. “Основні періоди розвитку висоцької культури (За матеріалами поховальних пам’яток)”. *Записки НТШ ССХХХV* (1998): 193–247.
  13. Махнік Я., Павлів Д., Петегрич В. “Унікальне поховання ранньоскитського часу на Дрогобицькому підгір’ї”. *Фортеця: Збірник заповідника “Тустань”* 1 (2009). 179–191.
  14. Мелюкова А. “Памятники скифского времени на Среднем Днестре”. *Краткие сообщения Института истории материальной культуры АН СССР* 51 (1953): 60–73.
  15. Онишук Я. “Особенности поховального обряду висоцького населення басейну Верхнього Надстир’я”. *Problemy kultury wysockiej*. Rzeszów, 2005. 83–104.
  16. Петренко В. *Украшения Скифии (VII–III в. до н.е.)*. Москва: Наука, 1978.
  17. Свешніков І. *Звіт з роботи Млинівського загону Ровенської археологічної експедиції Інституту суспільних наук АН УРСР в 1978 р.* Науковий архів Інституту археології НАН України. Спр. 1978/67.

18. Тереножкин А. “К вопросу об этнической принадлежности лесостепных племен Северного Причерноморья в скифское время”. *Советская археология* XXIV (1955): 7–28.
19. Bryk J. “Osady epoki kamiennej na wydmach nadbużańskich”. *Wiadomości Archeologiczne* IX (1924): 50–68.
20. Kowalski-Bilokrylyy J. “Chronologia grupy Zachodniopodolskiej scytyjskiego kręgu kulturowego”. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині* 16 (2012): 160–189.
21. Sulimirski T. *Kultura Wysocka*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1931.

REFERENCES

- Bandrivskyi Mykola. “Poseлення ranniozaliznoho viku u Vynnykakh ta problema zavershalnoho etapu isnuvannia vysotskoi kultury”. *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu* 6 (2003): 204–219. (in Ukrainian).
- Bandrivskyi Mykola. “Suchasne rozuminnia “skifskoho” i problema etno-kulturnoi prynalezhnosti nosiiv seredniodnistrovskoi hrupy”. *Materialy i doslidzhennia z arkheolohii Prykarpattia i Volyni* 11(2007): 77–100. (in Ukrainian).
- Bandrivskyi Mykola. “Pamiatky Seredniodnistrovskoi (Zakhidnopodilskoi) hrupy ranniozaliznoho viku v tsentralnoevropeiskii khronolohichnii shkali ta problemy periodyzatsii”. *Materialy i doslidzhennia z arkheolohii Prykarpattia i Volyni* 14 (2010): 76–113. (in Ukrainian).
- Bandrivskyi Mykola. *Kulturno-istorychni protsesy na Prykarpatti i Zakhidnomu Podilli v piznii period epokhy bronzы – na pochatku doby rannioho zaliza*. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy, 2014. (in Ukrainian).
- Hutsal Anatolii, Hutsal Vitalii. “Dereviani pokhovalni kamery v kurhanakh Zakhidnoho Podillia”. *Arkheolohiia Ternopilshchyny*. Ternopil, 2003. 98–101. (in Ukrainian).
- Ilyshyn Vasiliy. “K voprosu vzaimosviazei vysotskoi kultury s kulturami Severnogo Prichernomoria v epokhu pozdnei bronzы – nachala rannezhelznogo veka”. *Probleme actuale ale arheologiei etnologiei si studiului artelor, Chisinau 31 mai – 1 iunie, 2012*. Chisinau, 2012. 16–17. (in Russian).
- Kozak Denys, Oprysk Vasyl, Shkoropad Vitalii. *Pamiatky davnoi istorii Volyni u s. Horodok*. Kyiv: Naukova dumka, 1999. (in Ukrainian).
- Krushelnytska Larysa. *Zvit pro robotu Zakhidnobuzkoi arkheolohichnoi ekspedytsii u 1971 rotsi*. Naukovyi arkhiv Instytutu arkheolohii NAN Ukrainy. F. 7002. Spr. 1971/80. (in Ukrainian).
- Krushelnytska Larysa. *Vzaiemozviazky naselezenia Prykarpattia i Volyni z plemenamy Skhidnoi i Tsentralnoi Evropy*. Kyiv, 1985. (in Ukrainian).

- Krushelnytska Larysa. “Lezhnytska hrupa pamiatok Volyni”. *Pamiatky halshtatskoho periodu v mezhyrichchi Visly, Dnistra i Prypiati*. Kyiv, 1993. 143–158. (in Ukrainian).
- Krushelnytska Larysa. *Chornoliska kultura Serednioho Prydnistrovia*. Lviv: Lvivska naukova biblioteka im. V. Stefanyka, 1998. (in Ukrainian).
- Krushelnytska Larysa, Bandrivskiy Mykola. “Osnovni periody rozvytku vysotskoi kultury (Za materialamy pokhovalnykh pamiatok)”. *Zapysky NTSh* 235 (1998): 193–247. (in Ukrainian).
- Machnik Jan, Pavliv Dmytro, Petehyrych Volodymyr. “Unikalne pokhovannia rannioskytskoho chasu na Drohobytському pidhiri”. *Fortetsia: Zbirnyk zapovidnyka “Tustan”* 1 (2009): 179–191. (in Ukrainian).
- Meliukova Anna. “Pamiatniki skifskogo vremeni na Srednem Dnestre”. *Kratkie soobshchenia Instituta istorii materialnoi kultury AN SSSR* 51 (1953): 60–73. (in Russian).
- Onyshchuk Yaroslav. “Osoblyvosti pokhovalnoho obriadu vysotskoho naselennia baseinu Verkhnioho Nadstyria”. *Problemy kultury wysockiej*. Rzeszów, 2005. 83–104. (in Ukrainian).
- Petrenko Vladimira. *Ukrashenia Skifii (VII–III v. do n. e.)*. Moskva: Nauka, 1978. (in Russian).
- Svieshnikov I. *Zvit z roboty Mlynivskoho zahonu Rovenskoj arkheolohichnoi ekspedytzii Instytutu suspilnykh nauk AN URSSR v 1978 r.* Naukovyi arkhiv Instytutu arkheolohii NAN Ukrainy. Spr. 1978/67. (in Ukrainian).
- Terenozhkin Aleksei. “K voprosu ob etnicheskoi prynadlezhnosti lesostepnykh plemen Severnogo Prichernomoria v skifskoe vremia”. *Sovetskaia arkheologia* 24 (1955): 7–28. (in Russian).
- Bryk Jan. “Osady epoki kamiennej na wydmach nadbużańskich”. *Wiadomości Archeologiczne* IX (1924): 50–68. (in Polish).
- Kowalski-Bilokrylyy Janusz. “Chronologia grupy Zachodniopodolskiej scytyjskiego kręgu kulturowego”. *Materialy i doslidzhennia z arkheolohii Prykarpattia i Volyni* 16 (2012): 160–189. (in Polish).
- Sulimirski Tadeusz. *Kultura Wysocka*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1931. (in Polish).

Стаття: надійшла до редакції 21.05.2023
прийнята до друку 01.09.2023

**BURIAL CUSTOM OF THE LEZHNYTSIA GROUP OF SITES
OF THE EARLY SCYTHIAN TIME –
THE PROSPECTS OF THE FUTURE RESEARCH**

Denys SLIUSAR

Ivan Franko National University of Lviv,

Department of Archaeology and History of Ancient Civilizations,

1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,

e-mail: werloden@ukr.net

ORCID: 0009-0000-6627-0191

The article reveals the burial custom of the Lezhnytsia group of sites of the Early Scythian Time (the end of the VIII – VI century BCE). It was analyzed the internal features and the analogical burial practices of the surrounding cultural environment. Western Podillia burial customs were compared to the Early Scythian time Horodok necropolis (excavations by D. Kozak and V. Shkoropad, 1990–1992).

Based on similar features of the considered inventory of the burial No. 3 of the Horodok necropolis. It was traced the relation with synchronic materials of the Middle Dniester complexes.

Therefore, after the burial customs and material culture analysis it is possible to emphasize that the Middle Dniester population infiltrated into the Volhynian Upland forest-steppe region in the Early Scythian times. In addition, the similar situation took a place at the Upper Dniester region.

Keywords: Early Scythian time, Volhynian Upland, Lezhnytsia group of sites, Western Podillia group of sites, Neporotiv group of sites, burial custom, necropolis, cross-cultural interaction.